نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
www.jvfc.ir
دوره دوم، شماره دوم، پیاپی (۶)، تابستان ۱۴۰۰
صص ۷۶-۵۱

ارزیابی منظرخیابان شهری با تاکید بر مبلمان شهری
(مورد مطالعاتی :خیابان چهارباغ اصفهان)

شیما شاهی محمدی: دانشجوی دکتری شهرسازی،گروه شهرسازی،مرکز تحقیقات افق های نوین در معماری و شهرسازی، واحد نجف آباد،دانشگاه آزاد اسلامی،نجف آباد، ایران
فرشته احمدی: استادیارگروه شهرسازی،مرکز تحقیقات افق های نوین در معماری و شهرسازی، واحد نجف آباد،دانشگاه آزاد اسلامی،نجف آباد، ایران.[۱]
سید یعقوب موسوی:دانشیار،گروه جامعه شناسی شهری،دانشگاه الزهرا،تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۳۰ **تاریخ پذیرش**: ۱۴۰۰/۸/۵

چکیده

منظر شهر واسطه ای میان انسان ،پدیده شهر، تبلور بصری و معنایی اجزای تشکیل دهنده ی فضا است. که یکی از اجزای آن مبلمان شهری است. مبلمان شهری عناصری از فضای شهری هستند که کم تر مورد توجه قرار می‌گیرند و درپرداختن و برنامه ریزی و طراحی شهرها بیشتر مورد غفلت واقع می‌شوند، با گسترش بی ضابطه بسیاری از شهرهای بزرگ از جمله اصفهان و افزایش جمعیت، کم کم تسلط مسئولان شهری به کنترل اوضاع اجتماعی و پرداختن به امور سیماهای شهرها و سامان دهی آن کمتر از گذشته شده است به طوری که در بسیاری از موارد دقت فدای سرعت شده و حفظ هویت و زیبایی، به ویژه در مبلمان شهری، قربانی نیازهای مقطعی و نسنجیده روزمره شهری می‌شود.نبود طراحی خاص، اعمال سلیقه، در نظر نگرفتن(ارگونومی، همه شمولی، رنگ مناسب، نورپردازی) و عدم تناسب با فرهنگ از مهمترین مشکلات مبلمان شهری در سطح شهر اصفهان می‌باشد. خیابان چهارباغ به دلیل سوابق تاریخی از قدرت جذب بالای گردشگر برخوردار بوده و به لحاظ نوع خدمات رسانی پذیرای تعداد زیاد مسافر و شهروندان است ولی مبلمان شهری این بخش نه تنها از نظر کمی‌کافی نیست بلکه دچار مشکلاتی نظیر: پراکندگی نامناسب ، مکان یابی نادرست، عدم هماهنگی محیطی، عدم مطابقت با فرهنگ عمومی، طراحی نامناسب، استفاده از مصالح نامرغوب، عدم رعایت استانداردهای لازم و... می‌باشد و در پی بعضی از تخریب‌ها به منظور اجرای پروژه مترو اغتشاشات بصری و اختلال در منظر شهری این محور ایجاد شده است.هدف از پژوهش حاضر، ارتقاء این فضای شهری از طریق بهبود منظر شهری با تأکید بر مبلمان شهری می‌باشد. در پژوهش حاضر روش مورد استفاده توصیفی-تحلیلی ،شیوه گردآورد داده ها اسنادی- میدانی و روش تجزیه تحلیل داده ها کمی و کیفی است نتایج پژوهش حاضر نشان داد که با درنظرگرفتن شاخص‌هایی چون: مکان یابی صحیح، هماهنگی بیشتر با بافت سنتی و

۱ :نویسنده مسئول : Email: Fereshteahmadi2004@yahoo.com

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

تاریخی، همه شمولی، رنگ، راحتی،ارگونومی،عملکرد مناسب و ...می توان به منظر پایدار و مناسب در این محور دست یافت.

واژگان کلیدی: منظر شهری،خیابان شهری، مبلمان شهری،شهر اصفهان، محور چهارباغ.

مقدمه

منظور از منظر شهری کلیه عناصر طبیعی و مصنوع(ساختمان ها و الحاقات آنها، مبلمان شهری، پوشش گیاهی و)...قابل مشاهده از عرصه های عمومی شهر شامل خیابان ها، میادین، گره ها و پهنه های عمومی است .منظر شهری در واقع بیانگر هویت و برخورد شهر است و اولین چیزی است که شهروند در شهر با آن ارتباط بر قرار می سازد و بصورت بی وقفه وی را تحت تاثیر قرار می دهد .بهم ریختگی منظر شهر بیانگر بی نظمی در ساختار برنامه ریزی و رفتاری شهر است و منظر زیبا نشان دهنده رابطه ای مناسب میان شهر و شهروند می باشد .چیزی که هر روزه درون آن هستیم و رابطه ای دو سویه با آن برقرار می سازیم نمی تواند در ساختار هویتی بی تاثیر باشد .بخش عمده ای از هویت ساکنین شهرها ناشی از تاثیراتی است که بتدریج و به مرور زمان از شهرمی گیرند(حبیب،۱۳۸۵).رنگ ها بر ناخودآگاه ذهن انسان ها تاثیر می گذارند، پیام های تبلیغاتی رفتار مصرف را در میان شهروندان تغییر می دهند، نمای ساختمان ها با خطوط و جنسشان خشونت، ملایمت، نرمی و لطافت را به خاطر می آورند، مبلمان شهری مناسب بین شهر و شهروندان ارتباط منطقی برقرار می سازد، فضاهای شهری و سبز لابه لای ساختمان ها، مکان هایی را برای حضور شهروندان فراهم می آورند، پیاده روها و ساختارشان، اصولا تعیین کننده این هستند که چه بخشی از افراد شهر و به چه صورتی در شهر حضور یابند و بدین ترتیب امنیت فضاهای شهری تعریف می شود بی شک قسم عمده ای از عناصر تشکیل دهنده سیمای هر شهر، مبلمان آن شهر است(زندیه،۱۳۸۴).اجزایی که گذشته از کاربردهای خاص خود به زیبایی و انتظام شهر نیز سامان می بخشند. طبعا شکل گیری عناصر بصری که تصویر هر شهر را به وجود می آورند خاطره ای را برای هر بیننده در ذهن باقی می گذارند(مهدی خانی،۱۳۹۹) مبلمان شهری و توجه به کیفیت محیطی در شهرهای امروز به عنوان عنصری تحول آفرین و درآمدزا که می تواند چهره شهر را نیز به عنوان یک نماد داخلی و بین المللی به همگان معرفی کند، شناخته می شود. مبلمان شهری بخش زیادی از فعالیت ها را در شهر سامان می دهد و باعث بالا رفتن کیفیت برخورداری شهروندان از محیط پیرامون و افزایش رفاه و لذت آنها در فضاهای شهری می شود(تاجفرو همکاران،۱۳۹۹) عامل دسترسی، توجه به شرایط اقلیمی، توجه به استانداردهای رایج، توجه به معیار و ضوابط خاصی احداث و طراحی و احداث مبلمان شهری باید مطابق استانداردهای رایج دارای سطح بالایی باشد. همچنین این حاصل شد که مبلمان شهری به عنوان یکی از مولفه های مطرح در طراحی شهری و به عنوان عنصری از کل شهر، تجلی دهنده ساختار و هویت شهری می باشد. در واقع مبلمان شهری بخشی از سیمای شهر را تشکیل می دهد که همواره زیبایی،هماهنگی و تناسب آن موجب چشم نوازی محیط شهری شده و همچنین عامل ارتباط دهنده بین انسان و محیط می گردد و محیطی جذاب را برای ساکنان و همچنین گردشگران را فراهم می آورد(شرفی و همکاران،۱۳۹۸)

معماری ساختمان ها بیانگر ارتباط شهر با گذشته خویش است و همچنین نشان دهنده فرهنگ و روحیات ساکنینشان، ارتفاع ساختمانها و خط افق در خیابان ها شکل نگاه شهروندان به آسمان و عمق را تعیین می کند، عناصر عمودی زائد و بی مصرف، پل های عابر پیاده فراوان، تقاطع های غیر همسطح به تعداد زیاد، چراغ های راهنمایی بی قواره، مبلمان نامناسب و غیره همه و همه پرسپکتیو و نگاه به عمق و دوردست را از افق دید و بینش شهروندان می گیرد و فضاهای ذهنی محدودی می سازد، مذهب و ایدئولوژی حاکم بر شهر از منظر شهر پیداست، حضور بافت های قدیمی و ساختمان های اصیل بیانگر گذشته شهرهاست که نباید فراموش شود و بالاخره خاطرات مردم با شهرشان که غرور و تعصب آنها را

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

نسبت به شهری که در آن زندگی می کنند می سازد و هزاران نکته ریز و درشت دیگر و اینگونه است که هراتفاقی در شهر نباید اتفاقی باشد مگر در مواردی خاص و هرعنصری در شهر تاثیری عمیق به جای می گذارد تاثیری که در صورتیکه منفی باشد ، به هیچ شکلی قابل جبران نیست(مهتدی و شهبازی،۱۳۹۶).تا کنون پژوهش های داخلی و خارجی متعددی(هرمان کنف لاخر ۲۰۰۸؛هلن دالاس و میشل لیتل وود ۲۰۰۹؛ریچمایاند و همکاران۲۰۱۹؛پراوان و همکاران ۲۰۱۹؛ مهدی خانی ۱۳۹۹؛تاجفر و همکاران ۱۳۹۹؛شرفی و همکاران ۱۳۹۸؛شفیعی ۱۳۹۷؛آزاد خوانی و طهماسبی کیا ۱۳۹۵؛درمورد منظر و مبلمان شهری انجام و در آن ها تنها به بررسی این دو مفهوم و اشاره مختصر به تاثیر آن ها شده است در محور چهارباغ در پی بعضی از تخریب‌ها به منظور اجرای پروژه مترو و ایجاد اغتشاشات بصری و اختلال در منظر شهری این محور، و همچنین به دلیل نقش مهم و حیاتی پیاده مداری آن به عنوان یک محور تاریخی، سامان دهی مبلمان موجود و طراحی مبلمان جدید با توجه به هویت فرهنگی- تاریخی و شرایط اقلیمی‌اهمیت و ضرورت می‌یابد. این مقاله ابتدا به تشریح و تبیین مفاهیم و مبانی نظری در زمینه منظرشهری،مبلمان شهری،تأثیر مبلمان شهری بر منظر شهری پرداخته و سپس با استفاده از مطالعات نظری و تحلیل محتوایی آنها، معیارها و شاخص‌های مهم منظر با تأکید بر مبلمان استخراج شده که در سایر پژوهش ها وجود نداشته و یا کمتر مورد توجه واقع شده و در نمونه مورد مطالعه مورد ارزیابی قرارگرفت , و از این لحاظ نسبت به سایر پژوهش ها متفاوت است، درپایان راهکارهایی مؤثر به منظور مناسب سازی مبلمان شهری در راستای بهبود کیفیت منظر شهری ارائه می شود.

مبانی نظری

مفهوم منظر شهری

منظر شهر به عنوان مجموعه ای از عناصر طبیعی و مصنوع اعم از کالبد و فضاهای شهر،انسان ها، رفتارها، فعالیت ها ی آنها به عنوان نخستین جلوه از شهر، آینه تمام نمای ویژگی ها تاریخی، فرهنگی، اقتصادی و طبیعی شهر است که به عنوان فعالیت های انسانی و همراه شدن آن با کالبد در طول تاریخ پدید آمده و در ذهن شهروندان تفسیر می شود(آتشین بار ،۱۳۸۸). در حقیقت، منظر شهر نمود.

آشکار عوامل مختلف تشکیل دهنده شهر، تجلی گاه برایند تأثیرات متقابل آن ها بر یکدیگر و محل به عینیت درآمدن مشخصات خاص آن شهر است؛ در اولین نگاه به دیده ناظر می آید و اولین و مهم ترین تأثیرات را بر او می گذارد. منظر شهری مطلوب با قابلیت تأثیر گذاری بر ادراک شهروندان از تجربه زندگی در شهر در تحقق شهر مطلوب نقش عمده ای دارد.منظر شهری عنصری تأثیر گذار در کیفیت و مطلوبیت شهرها و واقعیتی عینی حاصل از مشاهده و درک مظاهر گوناگون و ملموس شهر است. در درک پدیده منظر شهری تمام حواس انسان فعال هستند. منظر شهری صرفاً دربردارنده نمای ساختمان ها و عناصر قابل رؤیت نیست بلکه صداها، بوها، انواع عناصرطبیعی و مصنوع، خواه ثابت و خواه متحرک، را در برمی گیرد و در کل شامل تمام آن چیزهایی است که حواس انسان هنگام حضور در شهر درک می کند؛تمام این عوامل باهم در کیفیت منظر شهری مؤثر هستند. منظر بخش متجلی و ملموس فرم است که در آن تبلور بصری، کارکردی و معنایی چیزهایی که فضا را شکل می دهند،دیده می شود.این لغت بر بازتاب معنی دار ترکیب عناصر و عواملی دلالت می کند که خارج از تأثیرات ذهنی ناظر وجود دارند(گلکار،۱۳۸۵).کالن منظر شهر را هنر یکپارچگی بخشیدن بصری و ساختاری به مجموعه ساختمان ها، خیابان ها و مکان هایی که محیط شهر را می سازند و هنر چگونگی برقراری ارتباطات بین اجزای مختلف سازنده کالبد شهر می داند(کالن، ۱۳۸۷).منظر شهری در مقیاس های مختلف کلان، میانی و خرد قابل رؤیت است.منظور از مقیاس، وسعت پهنه ای از این مقیاس ها اجزا و عناصر مختلفی بررسی می شود که در این پژوهش به بررسی یکی از اجزای مقیاس خرد منظر شهر، یعنی مبلمان شهری می پردازد. منظر عمومی شهر(مانند خیابا نها، پار کها، میادین، حاشیه رودخانه ها و)... شامل دو دسته عوامل عینی و ذهنی هستند.عوامل عینی دربردارنده مجموعه عواملی طبیعی و مصنوع مانند فرم ابنیه، جدار ههای شهری و طبیعی، تجهیزات

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

شهری،فضاهای باز و پوشش های طبیعی هستند .عوامل ذهنی نیز شامل رویدادهای فرهنگی، حوادث تاریخی، خاطرات، روابط، تعاملات انسانی و رویدادهای فردی _جمعی می باشند(فیضی و همکاران،۱۳۹۳).سوآفیلد نیز در دسته بندی خود منظر را واجد دو گونه منظر عینی و منظر ذهنی دانسته است (Swaffield,2009) بدین ترتیب منظرعمومی شهری را می توان حاصل کنش متقابل سه مؤلفه مهم یعنی محیط ساخته شده، محیط طبیعی و محیط انسانی دانست که دردو دسته عوامل عینی و ذهنی شکل می گیرندتصویر(۱).

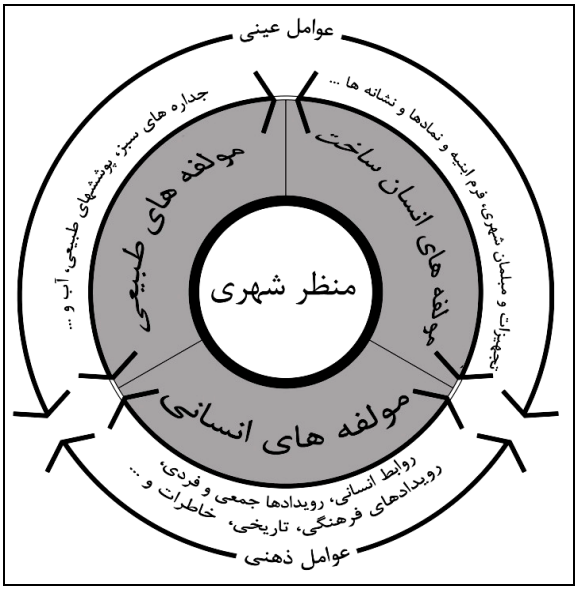

شکل ۱-عوامل و مؤلفه های تشکیل دهنده منظر شهری،مأخذ:(فیضی و اسدپور، ۱۳۹۳).

ماهیتی که به واسطه ارزیابی کیفیت منظر شهری بر اساس رویکردهای متفاوتی انجام می گیرد و بستگی به شاخص های بکار گرفته شده دارد .چنانچه منظرشهری به بازنمایی محیط ادراک شده بپردازد، ارزیابی کیفیت منظر شهری بر اساس ادراک بصری است. سنجش ادراک در منظر شهری امری مشکل است وفرض های مختلفی را در بر می گیرد(شجاعی وند و روستایی،۱۳۹۹). بنابراین ارزیابی کیفیت منظر شهری بر اساس ادراک، امری ذهنی است.با این اوصاف منظر شهری به عنوان منبعی درنظر گرفته می شود که توسط شهروندان استفاده و بکارگرفته می شود و کیفیت این منبع همواره مورد توجه بوده و مهم است .بر خلاف برخی از منابع خام، منظرشهری می تواند به منظور عرضه به شهروندان با توجه به نیازهای آنها، مدیریت شود. همواره محققان ادراک شهروندان نسبت به منظر شهری یا اجزای آن را مورد مطالعه قرار می دهند و نتایج بدست آمده از مطالعات درتصمیم گیری های مربوط به منظر شهری لحاظ می شود. Gavrilidis, 2016: (157)

مبلمان شهری

مبلمان شهری به مجموعه ی وسیعی از وسایل، اشیاء، دستگاه‌ها، نمادها، خرده بناها، فضاها و عناصری گفته می‌شود که چون در شهر و خیابان و در کل فضای باز نصب شده و استفاده عمومی‌دارند، به این اصطلاح معروف شدند. مبلمان شهری از جمله عناصر سازنده ی فضای شهری محسوب می‌شود که کمیت و کیفیت، زیبایی، راحتی، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد. در واقع به اجزاء غیر ثابت فضاهای شهری که به عنوان عناصر مکمل در میان فضاهای مابین ساختمان‌ها و بناها

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

قرار می‌گیرند مبلمان شهری اطلاق می‌شود(زنگی آبادی و تبریزی، ۲۸:۱۳۸۴)،برای این مجموعه می‌توان کاربردهای زیر را متصور شد:

- تعیین جهت و ارائه اطلاعات
- نحوه توزیع یا جمع آوری کالا و محصولات(صندوق پست،کیوسک روزنامه)
- مراقبت از تجهیزات مخصوص به خدمات راهداری
- حفاظت(نرده، تارمی، سرپناه)
- بازی کودکان(وسایل بازی پارک)
- روشنایی(انواع پایه‌های روشنایی و چراغ‌ها)
- نمادهای فرهنگی(تندیس،سمبل، بنای یاد بود)
- ثبت(پارکومتر، موتنع متحرک برای پارک و توقف)
- مصرف خوراکی(کیوسک فروش اغذیه، ماشین‌های خودکار تحویل مواد خوراکی)
- ارائه خدمات بهداشتی(بهداری و واکسیناسیون)
- استراحتگاه‌ها و پناهگاه‌ها(نیمکت‌ها، نشیمن‌ها و محل استراحت)
- ارائه مقررات شامل علائم و تابلوهای راهنمایی و رانندگی

به مجموعه فوق می‌توان انواع دسترسی‌های شهری، فضا سبز و آبنما، وسایل ایمنی و امنیت و محوطه سازی را اضافه کرد. به تعبیری دیگر این تجهیزات اصولاً شامل عناصری است که در
معرض دید عموم قرار داشته و جزء المان‌های اصلی شهر به کار گرفته می‌شوند(مرتضایی،۱۳۸۹)
به طور کلی مبلمان شهری را می‌توان تحت چهار گروه اصلی دسته بندی کرد:

۱. دسته ای که به طور مستقیم مورد استفاده قرار می‌گیرند و انواع نیمکت‌ها، کیوسک، سطل‌های زباله، آبخوری‌ها، تابلوهای اطلاع رسانی و .... در این دسته قرار می‌گیرند.
۲. دسته ی دوم عناصری هستند که برای تعریف فضا و مساعد کردن آن برای استفاده عموم ضرورت دارند؛ که از جمله مهم ترین آن‌ها انواع چراغ‌ها، نرده‌ها، پرچین‌ها، سکوها و ... هستند.
۳. گروه سوم عناصری هستند که برای زندگی و خدمات شهری مورد استفاده قرار می‌گیرند و نه تنها برای استفاده کنندگان فضای شهری مورد استفاده مستقیم نیستند که حتی بسیاری از آن‌ها در مساعد کردن و زیبا ساختن فضای شهر نیز نقش و تأثیر ندارند. گاهی هم عامل زشتی فضا می‌شوند.اصلی ترین این عناصر،جعبه تابلوهای توزیع برق و مخابرات، دکل‌ها و دیش‌های مخابراتی می‌باشند(کلانتری و اخوت،۱۳۹۴)
۴. گروه چهارم، عناصری هستند که با نام‌های مختلفی از جمله آثار هنری، هنر عمومی‌و هنر شهری معرفی می‌شوند و غالباً آثار تجسمی‌مشتمل بر برخی از آثار یا نقش‌هایی هستند که روی تابلوهایی خاص یا بدنه‌های فضا نقش می‌بندند(نقی زاده،۱۳۹۵).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

جدول۱- انواع مبلمان و تجهیزات شهری

نقش مبلمان شهری در منظر شهر

عنصر زیبایی و جذابیت یکی از مهم ترین عوامل مؤثر در کیفیت فضاهای شهری و یکی از معیارهای اصلی ارزیابی این فضاها محسوب می شود. به ویژه در فضاهای پیاده ، به دلیل ارتباط مستقیم احساسی و عاطفی و انگیزش های روانی، نقش عنصر زیبایی و جذابیت بسیار افزایش می یابد. به طور کلی زیبایی شهری در مقیاس ها و عرصه های مختلف مثل معماری بناها، سیمای عمومی شهر، منظر خیابان ها و میدان هاو نیز در سیما و ترکیب مبلمان شهری تجلی می یابد. مبلمان شهری جدا از کارکردهای خدماتی و کاربردی ، به عنوان یکی از عوامل زیبا سازی و ایجاد جاذبه در تمام فضاهای شهری مطرح می گردد.مبلمان شهری عناصری بسیار مهم در منظر شهری به شمار می روند.کالن معتقد است مبلمان شهری با ارزش ترین نوع مشارکت در تجلی هنر منظر شهری قرن بیستم هستند.فرا تجددگرایان شهر را منظری در نظر می گیرند که تبلور تنوع اجتماعی و تفاوت های قوی باشد.یکی از راه های حصول تنوع در شهر، توجه به خواست های گوناگون نهادها و گروه های متفاوت اجتماعی و حتی افراد است(بحرینی، ۱۳۸۸).لینچ،این خواست های گوناگون را رنگ تعلقی تعبیر می کند که افراد به محیط افراد می دهند و چنین بیان میدارد که رنگ تعلق الگوی فعالیت های یک مکان را روشن تر و کاربران را به ایجاد ظواهر متفاوت در ساختمان تشویق می کند و نوع هر کاربری را صریح تر و روشن تر می سازد.(Lynch and Hack; 1997)در عین حال،هویت شهر زمانی برای مردم معنا دارد که شهروندان احساس کنند شهر و محل سکونت شان متعلق به آنهاست(نگارستان و همکاران،۱۳۸۹).«راپاپورت پیچیدگی را از ویژگی های مطبوع محیط های شهری می داند و معتقد است که هرچه محیط پیچیده تر باشد،میزان اطلاعات مفید آن افزایش می یابد(بحرینی،۱۳۸۸). بنابراین اگر مبلمان شهری زمینه وجود تضادهای بصری و پیچیدگی های در فضا باشند،عامل سرزندگی و پویایی فضای شهری را فراهم می آورند. در اینجا این مسئله مطرح می شود که چگونه می توان به حد مناسب میان یکسان سازی و یکنواختی با آشفتگی منجر به اغتشاش بصری و سردرگمی دست یافت.در معماری اسلامی از دوران صفویه همواره خانه های ایرانی در کوچه و خیابان الگوی سکوی خصوصی داشتند(نگارستان و همکاران،۱۳۸۹) .بدین ترتیب که هر خانه سکوی اختصاصی برای نشستن داشت و صاحبخانه در آنجا به فضای عمومی خیابان نظر می کرد بدون آنکه حریم خصوصی خانه مخدوش گردد، هر خانه چنین سکویی داشت و عابران پیاده نیز از آن استفاده می نمودند که این امر به نحوی سبب زنده شدن معابر می شده است (Specter:1974) .مبلمان شهری از جمله عناصر سازندهفضای شهری محسوب می شود که کمیت و کیفیت، زیبایی، راحتی ، دوام و محل استقرار آن نقش بسیار اساسی در دستیابی به شهری زیبا و سالم دارد(زنگی آبادی و تبریزی،۱۳۸۴).این عنصر بخش مهمی از محیط زیست و شهر ما را

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

تشکیل می دهد که در تعامل مستقیم یا غیر مستقیم با سایر امکانات شهری(با کاربردهای متفاوت) است(.موره، ۱۳۷۳).بر همین اساس ایجاد سازگاری و هماهنگی بصری بین اجزای مبلمان شهری با سایر المان های شهری،جهت تشدید و تکمیل زیبایی فضای شهری امری اجتناب ناپذیراست(پاکزاد،۱۳۸۶)حذف مبلمان شهری از اندام شهری و یا نامناسب بودن آن می تواند زمینه ساز ناکارایی و اختلال در عملکرد نظام شهری شود و نیازهای متعدد را بی پاسخ بگذارد(آگشته،۱۳۷۹). عملکرد یکی از اصول اصلی طراحی مبلمان خیابان است و می تواند به سه زیر اصل تقسیم شود: (الف) اساسی:شامل استفاده ، راحتی ، دسترسی ، چیدمان و زیبایی شناسی. (ب) روش: نصب و نگهداری ؛ و (ج) عمل: ایمنی، سیاست و مقررات شهری.مبلمان خیابانی باید بتواند نیازهای فیزیولوژیکی و روانی کاربران را از طریق استفاده ، راحتی ، کمیت ، دسترسی به آنها تأمین کند.آرایش و زیبایی شناسی. دوام و عملکرد پایدار مبلمان خیابان نیز باید با به حداکثر رساندن عملکرد آن تضمین شود ، بنابراین ، در این مورد فن آوری به منظور نصب و نگهداری مورد نیاز است. برای اینکه مبلمان خیابانی کاملاً کاربردی باشد ، باید به گونه ای طراحی شود که محیط زندگی ایمن را فراهم کند و مطابق با سیاست ها و مقررات شهری در کشورهای مختلف باشد(Prvanov:2020)

جدول ۲- دیدگاه صاحب نظران مختلف در رابطه با نقش مبلمان شهری در منظر شهری.

ردیف	نظریه پرداز	سال	نظریه
۱	راپاپورت	۱۹۷۷	عناصری که به فضا سازمان می دهند، سه دسته اند: ۱) عناصری که شکل ثابت آن ها ثابت است و یا به تدریج تغییر می کنند، مثل ساختمان، راه و دیوار۲) عناصر نیمه ثابت مانند علائم، گیاهان و اثاثیه شهری۳) عناصر متحرک شامل مردم و فعالیت ها و روابط اجتماعی آنهاست. وقتی اهداف سازماندهی فضا با اهداف عملکردی منطبق باشند، فضا با معانی خود از طریق نشانه ها، مصالح، رنگ ، شکل و منظر ادراک مردم را تحت تأثیر قرار می دهد.
۲	کوین لینچ	۱۹۹۷	لینچ معتقد است که امروزه مسیرهای خاص عابر پیاده که بر اساس انگیزه ی جاده‌های تفریحی ولی برای وسیله ی نقلیه متفاوت طراحی شده اند، بندرت دیده می‌شود. تدارک مبلمان و نور مناسب برای اینگونه مسیرها و تحرک بخشیدن بیشتر به آن‌ها باعث انسانی کردن، معنی دار کردن و هویت بخشی به این مکان‌ها می‌شود. همچنین مسیرهای عابر پیاده موجب حفاظت در مقابل ترافیک و وحدت بخشیدن و انسجام نمای ناهماهنگ خیابان‌ها می‌شود.
۳	هرمان کنف لاخر	۲۰۰۸	وی در دیدگاه خود به برخی از عناصر مبلمان شهری را هم چون آب نما، کف پوش خیابان، صندوق امانات شهری و محل‌های نشستن اشاره نمود.
۴	هلن دالاس و میشل لیتل وود	۲۰۰۹	از دیدگاه او چیدمان مبلمان شهری باید به منظور تردد آسان و ایمن کسانی که محدودیت دید دارند، به دقت اجرا شود.
۵	مارت اجیمنز و همکاران	۲۰۱۴	مبلمان شهری عاملی جهت توسعه رفتار اجتماعی در شهرهای معاصر بوده و به همین دلیل موجب پایداری شهرها می شوند.
۶	پراوان	۲۰۲۰	اصول طراحی مبلمان خیابان معمولا براساس مدل مردم گرا بر سه اصل اساسی:عملکرد، وحدت و هویت استوار است
۷	مرتضایی	۱۳۸۱	در فضای میان ساختمان‌ها و بناها، وسایل و ضایم مکملی نیاز است تا زندگی شهری را سامان بخشد، تجهیزاتی که همچون اثاث یک خانه امکان زندگی را در فضای محصور میان سنگ و بتن و شیشه فراهم آورد. این اجزا، جریان حرکت، سکون، تفریح و اضطراب را در شهر تنظیم می‌کنند و به آن روح می‌بخشند.
۸	برک پور	۱۳۸۲	وی معتقد است:امروزه تجهیزات مربوط به توسعه شهری یکی از مسایل اصلی مورد توجه برنامه ریزان است. این موضوع شامل استقرار مناسب تجهیزات در محیط شهری می باشد و مبلمان خیابانی عملکردهایی را تأمین می کند که از طریق خدمات نور پردازی، حمل و نقل، تلفن و سایر خدمات ارائه می شود و اندازه و مقیاس مبلمان ها را معمولاً عملکرد آن ها تعیین می کند.
۹	سعید نیا	۱۳۸۳	مبلمان شهری خوب تاثیر بسیار بسزایی در کاهش ناهنجاری‌های شهری دارد و با ارتباط بیشتر بین شهر و شهروندان فضاهای مناسبی را برای زندگی خلق می‌نماید. از این رو در دستیابی به شهرهای سالم و زیست پذیر،کارایی و زیبایی مبلمان شهری بسیار تأثیرگذار است. مبلمان شهری به دلیل تنوع و حضور پررنگی که در جای جای شهر دارد، در فضاسازی شهری نقش موثری را ایفا می کند. کیفیت فیزیکی شهر، زیبایی شهر و رضایتمندی

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

			شهروندان بدون طراحی صحیح مبلمان شهری میسر نخواهد بود. لذا مکان یابی صحیح مبلمان شهری به عنوان یک راهبرد قطعی برای ایجاد محیطی پایدار و سالم، متناسب با شرایط بومی الزامی است. وی معیارهایی برای انتخاب مبلمان شهری از جمله: هماهنگی با محیط اطراف، ایمن بودن، ارگونومی‌کم بودن قطعات و ... را بیان می‌کند.
۱۰	پاکزاد	۱۳۸۵	محیط‌های شهری به خوبی طراحی شده به وسیله ی عناصر طراحی شهری به وسیله عناصر طراحی شهری و مکان یابی مناسب مبلمان شهری نظیر صندلی‌ها، ایستگاه‌های اتوبوس، زبله دانها و آب نماها تقویت می‌شوند. مبلمان خیابان با رنگ درخشان به منظور بهبود بصری و حفاظت حداقل استانداردهای سالم طراحی می‌شود.
۱۱	خوشگوار و همکاران	۱۳۸۵	وی به بررسی تعدادی از عناصر مبلمان شهری از قبیل نیمکت، ایستگاه اتوبوس،نورپردازی و و روشنایی شهر، ظروف زباله اشاره نمود و بیان می کند که عناصر شهری بایستی مورد استفاده تمام اقشار باشد.
۱۲	فرج الهی راد و همکاران	۱۳۸۸	او ضمن باز تعریفی از مبلمان شهری سپس به بررسی عناصری همچون نیمکت و گلدان پرداخته و معیارهایی را برای طراحی این عناصر از جمله تناسبات،تأمین امنیت، مکان یابی اشاره داشته است.
۱۳	بابایی اقدم و همکاران	۱۳۹۳	با استفاده از اصول و مبانی حاکم بر هریک از عناصر تأثیر گذار بر مبلمان شهری باید به ساماندهی محیط ها و منظر شهرها پرداخت و با خلق گزینه های ممکن و سازگار با هریک از قسمت های شهر به محیطی مناسب و ایده آل نایل آمد. از طرف دیگر به کار گیری عناصر و تجهیزات شهری که دارای قدمت تاریخی و فرهنگی باشند،موجب ارتباط بیشتر شهروندان با آن ها می شود و همین امر هویت و تعلق خاطری میان آن ها به وجود می آورد. همچنین شرایط اقلیمی و زیست محیطی نیز در نوع انتخاب مصالح مبلمان شهری و مکان یابی آن ها بسیار حائز اهمیت است.
۱۴	پوری رحیم و همکاران	۱۳۹۵	آنچه در موضوع طراحی و چیدمان این مبلمان ها مهم است ، کارایی آنها در شرایط مختلف است . وجود مبلمان های چند منظوره در فضاهای شهری علاوه بر کارایی فضاها ، می تواند از شلوغی و نازیبایی بصری فضاها نیز بکاهد . علاوه بر این با توجه به ویژگی های این مبلمان ها می توان با طراحی و چیدمان درست آنها ، در شرایط بحرانی نیز علملکردهای خاصی را از آنها بهره برداری کرد . بنابراین می توان با ارائه ی الگوهایی برای طراحی و چیدمان فضای مبلمان های شهری و به خصوص مبلمان های چند منظوره ، علاوه بر افزایش عملکرد آنها در شرایط آرامش جامعه ، در شرایط بحرانی و آشوب نیز از آنها به منظور حفظ جان انسانها در برابر عوامل خطر آفرین دیگر استفاده نمود.
۱۵	شفعیعی دارافشانی و طرفی	۱۳۹۸	این هنر طراحان و دست اندرکاران مسائل مبلمان شهری است که با چیدمان صحیح و استفاده به جا ضمن به وجود آوردن محیط و منظر مناسب و عملکردی درخور استفاده ساکنان،به مسائل روحی،روانی و آرامش بخش محیط نیز توجه کافی داشته باشند و درواقع مبلمان شهری به عنوان یکی از عوامل رفع کمبودها و مشکلات شهری نقش مهمی در رضایتمندی از کیفیت زندگی دارد

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

جدول ۳: مؤلفه ها، شاخص ها و معیارهای ارزیابی منظر خیابان شهری با تأکید بر مبلمان شهری

	مؤلفه ها		معیارها	شاخص ها	
مؤلفه ها، شاخص ها و معیاره ای ارزیابی منظر خیابا شهری با تأکید بر مبلمان شهری	مؤلفه زیباشناختی		عینی	وحدت و یکپارچگی فضایی-هم خوانی- ایمن، پایدار و مقاوم بودن- رنگ- نظم و زیبایی- فرم و شکل	راپاپورت-لاخر-مرتضایی پاکزاد-پراوان
			ذهنی	خلاقیت- جذابیت	لینچ-پاکزاد
	عملکردی		فعالیتی	پاسخگویی به نیاز اقشار و گروه های مختلف- راحتی- آسایش	لیتل وود-مرتضایی خوشگوار-پوری رحیم
			عملکردی	دسترسی- کارکرد- سازگاری با عملکرد فضا و نیاز استفاده کنندگان- سازگاری با روحیه ی شهروندان- رضایت کاربران- تقویت پیاده مداری	راپاپورت-لاخر-لیتل وود برک پور-خوشگوار-پوری رحیم-پراوان
	فرهنگی- اجتماعی	هویت	تاریخی	ارزش های فرهنگی و تاریخی	پاکزاد-بابایی اقدم
			فیزیکی	بناها و یادمان های تاریخی- نمادها و نشانه ها- عناصر شاخص بصری و کالبدی	لینچ-پاکزاد-پوری رحیم پراوان
			تعلق	احساس دلبستگی به مکان- خاطره و تصویر ذهنی قوی- احساس امنیت	پاکزاد-خوشگوار-فرج اللهی راد-بابایی اقدم-پوری رحیم
			خوانایی	حس جهت یابی	لینچ-پاکزاد-بابایی اقدم
			حضورپذیری	حضور اقشار مختلف اجتماعی- تعاملات اجتماعی در مکان	راپاپورت-سعیدنیا-خوشگوار-بابایی اقدم-مارت اجیمنز و همکاران
			خاطره انگیزی	محیط آشنا و خاطره انگیز	بابایی اقدم
	کالبدی		طبیعی	بهره گیری از عناصر طبیعی(آب، پوشش گیاهی و ...)- سازگاری با اقلیم	راپاپورت-بابایی اقدم
			مصنوع	هماهنگی با بافت سنتی و تاریخی- مواد و مصالح- سازگاری با اصول ارگونومی- تعداد و تراکم مبلمان- مناسب بودن مکان یابی	راپاپورت-مرتضایی-برک پور-فرج اللهی راد-بابایی اقدم- پوری رحیم
مؤلفه ها، شاخص ها و معیاره ای ارزیابی منظر خیابا شهری با تأکید بر مبلمان شهری	مؤلفه ها		معیارها	شاخص ها	
	مؤلفه زیباشناختی		عینی	وحدت و یکپارچگی فضایی-هم خوانی- ایمن، پایدار و مقاوم بودن- رنگ- نظم و زیبایی- فرم و شکل	راپاپورت-لاخر-مرتضایی پاکزاد-پراوان
			ذهنی	خلاقیت- جذابیت	لینچ-پاکزاد
	عملکردی		فعالیتی	پاسخگویی به نیاز اقشار و گروه های مختلف- راحتی- آسایش	لیتل وود-مرتضایی خوشگوار-پوری رحیم
			عملکردی	دسترسی- کارکرد- سازگاری با عملکرد فضا و نیاز استفاده کنندگان- سازگاری با روحیه ی شهروندان- رضایت کاربران- تقویت پیاده مداری	راپاپورت-لاخر-لیتل وود برک پور-خوشگوار-پوری رحیم-پراوان
	فرهنگی- اجتماعی	هویت	تاریخی	ارزش های فرهنگی و تاریخی	پاکزاد-بابایی اقدم
			فیزیکی	بناها و یادمان های تاریخی- نمادها و نشانه ها- عناصر شاخص بصری و کالبدی	لینچ-پاکزاد-پوری رحیم پراوان
			تعلق	احساس دلبستگی به مکان- خاطره و تصویر ذهنی قوی- احساس امنیت	پاکزاد-خوشگوار-فرج اللهی راد-بابایی اقدم-پوری رحیم
			خوانایی	حس جهت یابی	لینچ-پاکزاد-بابایی اقدم
			حضورپذیری	حضور اقشار مختلف اجتماعی- تعاملات اجتماعی در مکان	راپاپورت-سعیدنیا-خوشگوار-بابایی اقدم-مارت اجیمنز و همکاران
			خاطره انگیزی	محیط آشنا و خاطره انگیز	بابایی اقدم
	کالبدی		طبیعی	بهره گیری از عناصر طبیعی(آب، پوشش گیاهی و ...)- سازگاری با اقلیم	راپاپورت-بابایی اقدم
			مصنوع	هماهنگی با بافت سنتی و تاریخی- مواد و مصالح- سازگاری با اصول ارگونومی- تعداد و تراکم مبلمان- مناسب بودن مکان یابی	راپاپورت-مرتضایی-برک پور-فرج اللهی راد-بابایی اقدم- پوری رحیم

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

نکته دیگری که باید به آن توجه کرد، ویژگی و برچسبی است که شکل و نوع این مبلمان به فضای شهری می دهد؛ مثلاً شکل، نوع و فروانی این مبلمان در هر خیابانی معرف شخصیت،سطح اجتماعی استفاده کنندگان است.بنابراین حضور این مبلمان شهری را می توان آینه تمام رخ عوامل گوناگونی دانست که در نزدیک ترین سطح ادراک جامعه قرار می گیرند و نشان از قوت و ضعف عناصر مختلف شهر و حتی فرهنگ امور جامعه دارند. از نظریات مختلف درمورد نقش مبلمان شهری در منظر شهری می توان کیفیات فضایی مختلفی را برداشت کرد که باعث ارتقای آن ها در فضای شهری می شوند.

شکل۲- تئوری ها و نظریه های مربوط به مبلمان شهری، مأخذ(:برگرفته از مطالعات نظریان و همکاران،۱۳۹۲)

روش پژوهش

روش مورد استفاده در این پژوهش توصیفی-تحلیلی ،شیوه گردآورد داده ها اسنادی- میدانی و روش تجزیه تحلیل داده ها کمی و کیفی است .برای انجام مطالعات نظری و ارائه معیارها وشاخص های کیفی، رو شهای جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای واستفاده از اسناد و مدارک موجود و برای انجام مطالعات میدانی از ابزار مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه،عکسبرداری استفاده شده است .سپس با توجه به مبانی نظری معیارها و شاخص‌های مهم منظر با تأکید بر مبلمان استخراج شد و بر اساس آن ها پرسشنامه طبق طیف پنج گزینه ای لیکرت (۱- بسیار کم تا ۵- بسیار زیاد) تنظیم گردید. تعداد ۳۰پرسشنامه با توجه به بسندگی داده ها توسط کارشناسان و متخصصان تکمیل گردیده و برای تحلیل از آزمون T تک نمونه ای، همبستگی پیرسون و نر م افزار SPSS20 استفاده گردید.

معرفی محدوده مورد مطالعه

قلمروی مکانی تحقیق در ناحیه ۱ و ۳شهری اصفهان می‌باشد. مناطق ۱ و ۳ شهر اصفهان با فصل مشترک محور تاریخ چهارباغ، مجموعاً محدوده اصفهان تاریخی را تشکیل می دهند که از جنوب متصل و محدود به محور طبیعی زاینده رود است. این محدوده با قدمت تاریخی، به شکل پروانه‌های است که مناطق ۱ و ۳ بالهای آن را تشکیل داده و به دلیل عبور محور مصنوع بازار چهار باغ از میانه آن از یک طرف، و همچنین مجاورت با زاینده رود از طرف دیگر، مجموعه ای را با عملکرد وسیع و متنوع اقتصادی قوام بخشیده است.(نقشه ۱ و ۲). محور چهارباغ یکی از مهم ترین خیابان‌های شمالی- جنوبی شهر اصفهان است و به همراه محور زاینده رود ساختار اصلی شهر را تشکیل می‌دهند. اغلب کاربری‌های این خیابان تجاری و مراکز مهم فرهنگی و تفریحی از جمله پارک، سینما و .. از دیگر کاربری‌های مهم این خیابان به شمار می‌آید. الویت حرکتی در این خیابان با پیاده می‌باشد و ارتباط بین دو گره مهم شهری میدان انقلاب و دروازه دولت

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

را بر عهده دارد. علاوه بر نقش عملکردی و ارتباطی مهم ترین اهمیت این محور به لحاظ ارزش تاریخی آن است(نقشه ۱ و ۲).

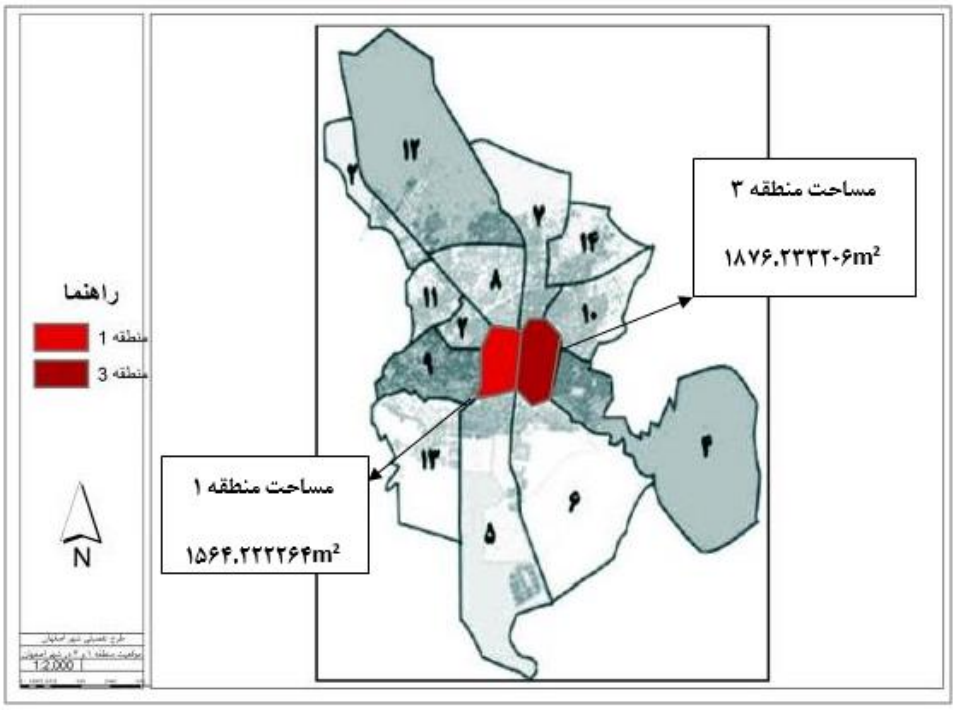

شکل ۳- موقعیت منطقه ۱ و ۳ در شهر اصفهان

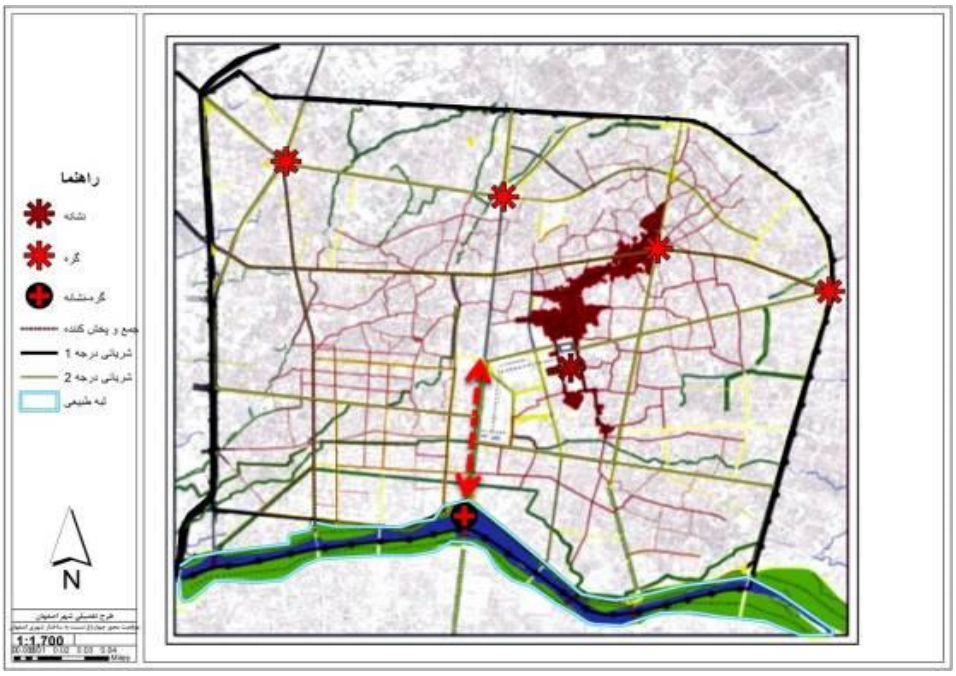

شکل ٤- موقعیت محور چهارباغ نسبت به ساختار شهری اصفهان

هنگامی که شاه عباس اول اصفهان را در سال ۱۰۰۶ هجری رسماً پایتخت معرفی کرد، فکر ایجاد گردشگاهی مانند چهارباغ نیز به وجود آمد و دستور داده شد از محل دروازه دولت تا دامنه کوه صفه خیابان مشجر طویل و عریضی احداث شود. از نقاط قوت خیابان،اختلاط کاربری آن است.این خیابان دارای کاربری های تجاری، پذیرایی، اداری، تفریحی،

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

مسکونی، تاریخی، مذهبی و فضای سبز است که بیشترین سطح آن به کاربری تجاری اختصاص یافته است.بنابراین، مسئله ای که باید در طرح های شهری این خیابان به آن توجه شود، ارتقای کیفی فضا برای افزایش فعالیت های اجتماعی است که در این میان منظر شهری، به ویژه مبلمان شهری و سامان دهی بدنه در الویت قرار دارند(نقشه ۳ و ۴).

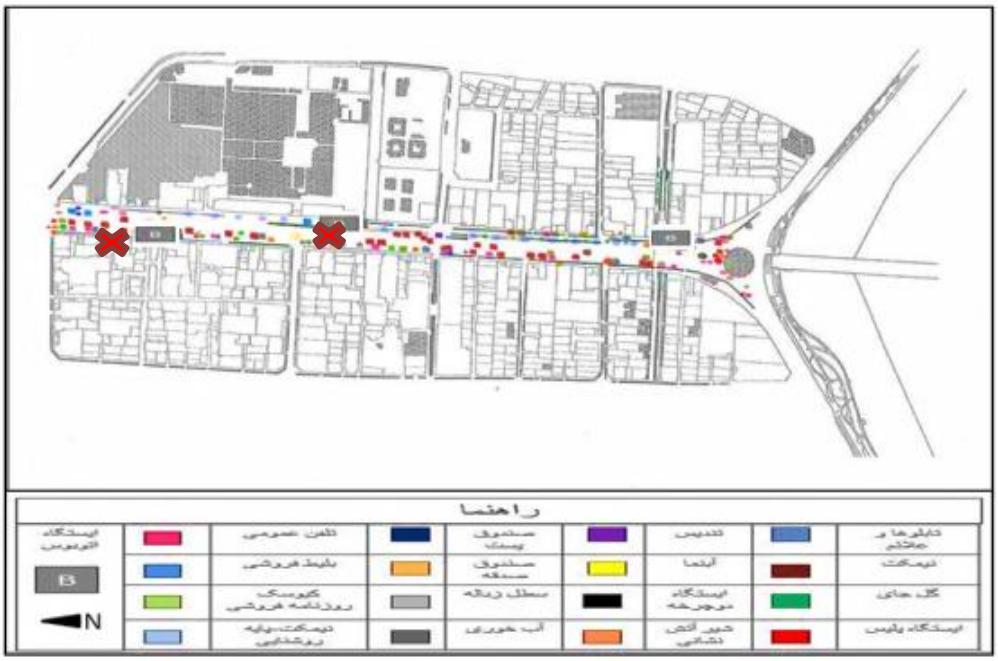

شکل۵- جانمایی مبلمان شهری در محور چهارباغ.

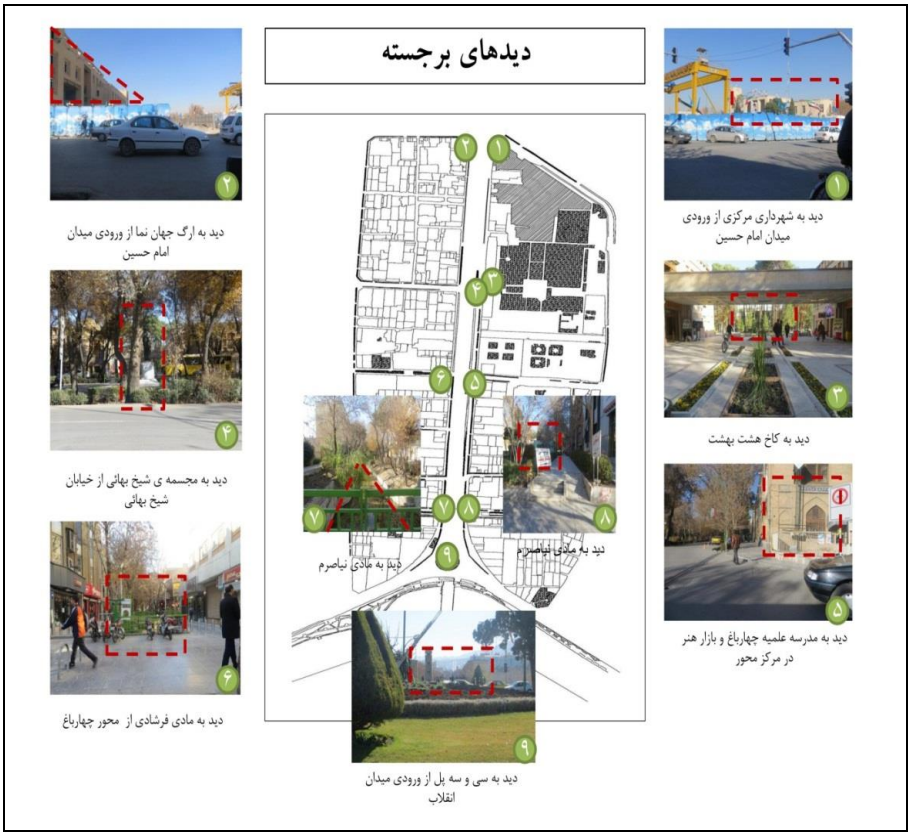

شکل۶- دید های برجسته در محور چهارباغ

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

جدول ٤-مبلمان شهری محور چهارباغ

مبلمان با کاربری تفریحی و رفاهی	مبلمان با کاربری زیبا خدماتی	مبلمان با کاربری زیبا سازی	مبلمان با کاربری تردد و ارتباط
نیمکت 	تابلوها و علائم سطل‌های زباله ادوات آتش نشانی صندوق‌های پستی صنوق‌های صدقه آبخوری برج ساعت کیوسک ایستگاه اتوبوس 	نمادها و تندیس‌ها منابع نوری و پایه‌های روشنایی آب و آبنما گلدان‌های خیابانی 	حفاظ‌ها و جداکننده‌ها حفاظ‌ها و جداکننده‌های دو فضا حفاظ‌های پارکینگ دوچرخه کفپوش

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی

از ۳۰نفر شخص پرسش شونده،۱۳ نفر آنها مرد با (۴۳/۳ درصد) و و ۱۷ نفر زن (۵۶/۷ درصد) هستند. و از بین این افراد ۱۶/۷ درصد بین ۲۰تا۳۰ سال، ۴۳/۳ درصد ۳۰ تا ۴۰ سال،۲۶/۷ درصد ۴۰ تا ۵۰ سال و ۱۳/۳ درصد بالای ۵۰ سال هستند.

جدول ۵- نسبت جنسی افراد پرش

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
مرد	۱۳	۴۳/۳	۴۳/۳
زن	۱۷	۵۶/۷	۱۰۰
جمع	۳۰	-	-

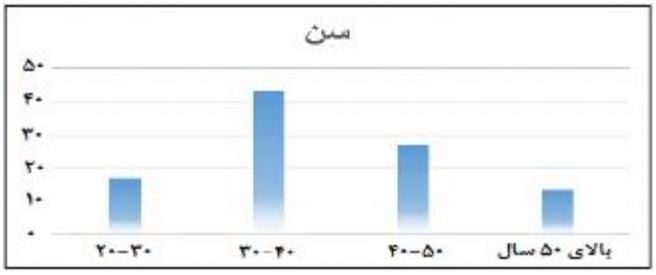

شکل۷- سن جامعه نمونه.

جدول۶- نسبت سنی افراد پرش شونده

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۳۰-۲۰	۵	۱۶/۷	۱۶/۷
۴۰-۳۰	۱۳	۴۳/۳	۶۰/۰
۵۰-۴۰	۸	۲۶/۷	۸۶/۷
بالای ۵۰	۴	۱۳/۳	۱۰۰
جمع	۳۰		-

شکل۸-:جنسیت جامعه نمونه.

و همچنین میزان تحصیلات و هدف از آمدن پرسش شوندگان به محور چهارباغ در نمودار شماره ۵ و ۶ آمده است.

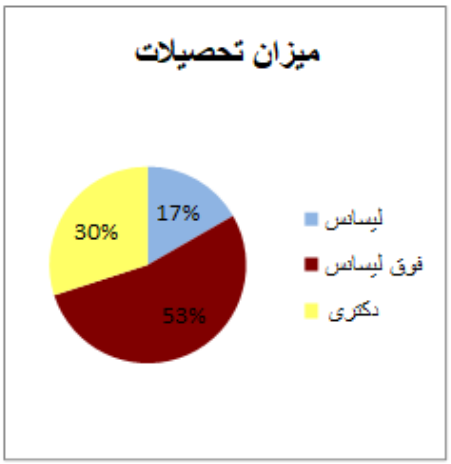

شکل ۹- نمودار۵: میزان تحصیلات جامعه نمونه.

شکل ۱۰- هدف از مراجعه پرسش شوندگان به محور چهارباغ.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

یافته های استنباطی

به منظور ارزیابی نقش مؤلفه های مبلمان شهری در کیفت های محیطی محور چهارباغ ابتدا کیفیت های منظر شهری با تأکید بر مبلمان شهری با استفاده از مطالعات کارشناسانه و رو ش های مورد اشاره در روش تحقیق تعیین گردید،سپس برای ارزیابی متغیرها شاخص هایی برای هریک تعریف شد. ارزیابی کیفیت های محیطی در محور بااندا ز ه گیری شاخص های مشخص شده و تحلیل به دست آمده از نتایج پرسشنامه، مصاحبه و برداشت های میدانی توسط نرم افزار انجام شد. در بخش استنباطی با استفاده از آزمون آماری (تی تک‌نمونه‌ای، همبستگی پیرسون) و از معادلات ساختاری به سنجش اثرات روابط بین متغیرهای تحقیق پرداخته شده است.

مؤلفه عملکردی- زیبا شناختی

با توجه به نتایج جدول۷ ، از مولفه‌ی عملکردی-زیباشناختی با توجه به عدد(۳) که حد متوسط میانگین و سطح معنی-داری (Sig:0/000) در نظر گرفته شده است. به ترتیب بیشترین میانگین مربوط به شاخص پاسخگویی به نیاز اقشار و گروه های مختلف با میانگین (۳/۹۰) و مقدار معنی‌داری (۰/۰۰۰)، شاخص وحدت یکپارچگی فضایی با میانگین (۳/۵۲) و مقدار معنی‌داری (۰/۰۰۰)، شاخص دسترسی با میانگین (۳/۲۰) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰)، و شاخص های همخوانی و رنگ به ترتیب میانگین (۳/۱۰، ۳/۰) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰، ۰/۰۱۳) در حالت پایدار قرار دارند. همچنین با توجه به نتایج این جدول، شاخص های، فرم و شکل با میانگین (۲/۹۸) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰)، سازگاری با روحیه شهروندان با میانگین (۲/۹۶) و سطح معنی‌داری (۰/۵۵۵) و رضایت کاربران و استفاده کنندگان با میانگین (۲/۹۲) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) در حالت تاحدی پایدار هستند. سایر گویه‌ها و همچنین شاخص ترکیبی کل با توجه به میانگین آنها و سطح معنی داری در حالت ناپایدار قرار دارد.

جدول ۷-آزمون تی تک‌نمونه‌ای مولفه‌ی عملکردی-زیباشناختی.

ردیف	گویه‌ها	Test Value = 3						ارزیابی شاخص
		مقدار تی	میانگین	سطح معنی-داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵		
						حدپاین	حدبالا	
مولفه‌ی عملکردی-زیبا شناختی	وحدت یکپارچگی فضایی	۰/۶۹۴	۳/۵۲	۰/۰۰۰	۰/۱۵۰	۰/۰۲۴	۰/۲۷۵	**پایدار**
	همخوانی	۲/۳۴	۳/۱۰	۰/۰۰۸	۰/۱۵۳	/۰۴۰	۰/۲۶۶	**پایدار**
	پاسخگویی به نیاز اقشار و گروههای مختلف	۱۰/۲۳	۳/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۱۸۸	۰/۰۸۱	۰/۲۹۵	**پایدار**
	فرم و شکل	۱/۱۲	۲/۹۸	۰/۰۰۰	-۰/۱۸۰	-۰/۲۹۴	۰/۰۶۷	**تا حدی پایدار**
	ایمن، پایدار و مقاوم بودن	-۱/۷۹	۲/۷۰	۰/۰۸۳	-۰/۳۰۰	-۰/۶۴۱	۰/۰۴۱	**ناپایدار**
	دسترسی	۳/۸۷	۳/۲۰	۰۰۰	۰/۶۰۰	۰/۹۳۴	۰/۲۶۶	**پایدار**
	رنگ	۱/۱۰	۳/۰	۰/۰۱۳	۰/۰۴۲	-۰/۰۷۷	۰/۱۶۲	**تا حدی پایدار**
	نظم و زیبایی	-۳/۶۷	۲/۸۵	۰/۰۰۰	-۱/۱۶	-۱/۴۰۰	-۰/۹۲۴	**ناپایدار**
	عملکرد		۲/۳۶	۰/۰۰۰	-۰/۶۳۳	-۰/۸۸۳	-۰/۳۸۳	**ناپایدار**
	سازگاری با عملکرد فضا و نیاز استفاده کنندگان	-۲/۷۱	۲/۴۳	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۶	-۰/۸۳۸	-۰/۲۹۴	**ناپایدار**
	تناسب فرم با عملکرد	-۵/۱۸	۲/۵۳	۰/۰۰۰	-۰/۴۶۶	-۰/۷۲۱	-۰/۲۱۲	**ناپایدار**
	آسایش و راحتی	-۴/۲۶	۲/۳۰	۰/۰۴	-۰/۷۰۰	-۱/۰۱۲	-۰/۳۸۷	**ناپایدار**
	سازگاری با روحیه شهروندان	-۳/۷۵	۲/۹۶	۰/۵۵۵	-۰/۰۳۴	-۰/۱۴۹	۰/۰۸۰	**تا حدی پایدار**

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

	خلاقیت	-۹/۸۶	۱/۸۳	۰/۴۵۶	-۱/۱۶	-۱/۴۰	-۰/۹۲۴	**ناپایدار**
	جذابیت	-۴/۸۵	۲/۲۶	۰/۱۴۶	-۰/۷۳۳	-۱/۰۴	-۰/۴۲۴	**ناپایدار**
	پیاده مداری	-۲/۱۱	۲/۶۰	۰/۰۰۰	-۰/۴۰۰	-۰/۷۸۷	-۰/۰۱۲	**ناپایدار**
	رضایت کاربران و استفاده کنندگان	-۴/۲۶	۲/۹۲	۰۰۰	-۰/۰۶۶	-۰/۳۹۰	۰/۲۵۷	**تاحدی پایدار**
ترکیبی کل		-۳/۴۹	۲/۷۹	۰/۰۰۰	-۰/۴۸۰	-۰/۷۱۱	-۰/۲۴۹	**ناپایدار**

متغیر مستقل عملکردی- زیباشناختی در سطح فاصله‌ای و از طرف دیگر متغیر وابسته‌ی منظر مناسب و پایدار نیز در سطح فاصله‌ای سنجیده شده و برای آزمودن معناداری رابطه بین میزان میانگین بعد عملکردی- زیباشناختی و میزان میانگین منظر از تکنیک آماری پیرسون استفاده شده است. همان‌گونه که در نتایج جدول۸ مشاهده می‌شود میزان میانگین بعد عملکردی-زیباشناختی مبلمان شهری (۲/۷۹) و میزان میانگین منظر پایدار (۲/۷۴) و میزان ضریب پیرسون (r=۰/۹۵۴) می‌باشد که مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش میزان میانگین مبلمان شهری، میزان میانگین منظر هم افزایش می‌یابد، با توجه به سطح معنی‌داری (Sig= 0.000) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این رابطه با ۹۹ درصد اطمینان تأیید می‌شود. درواقع با تحقق اهداف بعد عملکردی- زیبا شناختی مبلمان شهری، اهداف منظر پایدار نیز محقق می‌شود.

جدول ۸:رابطه‌ی بین میزان میانگین عملکردی-زیباشناختی مبلمان شهری و میزان میانگین منظر شهری مناسب و پایدار

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب پیرسون	سطح معنی‌داری
عملکردی-زیباشناختی مبلمان شهری	۲/۷۹	۰/۶۱۷	۰/۹۵۴**	۰/۰۰۰
منظر پایدار	۲/۷۴	۰/۶۰۳		

مؤلفه فرهنگی- اجتماعی

با توجه به جدول (۹) نتایج نشان دهنده آن است که از مولفه‌ی فرهنگی- اجتماعی شاخص های احساس دلبستگی با میانگین (۳/۲۰) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و محیط آشنا و خاطرانگیز با میانگین (۳/۰۷) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) در شرایط پایدار قرار دارند. وشاخص های ارزش‌های فرهنگی و تاریخی با میانگین (۲/۹۳) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و خاطره و تصویر ذهنی قوی با میانگین (۲/۹۲) و سطح معنی‌داری (۰/۱۲۴) در شرایط تاحدی پایدار قرار دارند. همچنین اکثر شاخص ها در شرایط ناپایدر قرار دارند و شاخص ترکیبی (مولفه‌ی فرهنگی-اجتماعی) در شرایط ناپایدار قرار دارد.

جدول۹-آزمون تی تک‌نمونه‌ای مولفه‌ی فرهنگی - اجتماعی.

ردیف	گویه‌ها	Test Value = 3						ارزیابی شاخص
		مقدار تی	میانگین	سطح معنی- داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵		
						حدپاین	حدبالا	
مولفه‌ی فرهنگی-	ارزش‌های فرهنگی- تاریخی	-۱/۴۲	۲/۹۳	۰/۰۰۰	-۰/۳۰۰	-۰/۷۵۱	۰/۱۵۱	**تاحدی پایدار**
	نمادها، المان‌ها، نشانه‌ها و عناصر شاخص	-۳/۸۹	۲/۲۰	۰/۰۰۱	-۰/۸۰۰	-۱/۲۲	-۰/۳۷۹	**ناپایدار**
	احساس دلبستگی	۴/۹۹	۳/۲۰	۰/۰۰۰	۰/۴۶۶	۰/۹۲۳	۰/۰۰۹	**پایدار**

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

	خاطره و تصویر ذهنی قوی	-۰/۵۹۸	۲/۹۲	۰/۱۲۴	۰/۰۴۵	-۰/۰۷۴	۰/۱۶۲	**تا حدی پایدار**
	جهت یابی	-۶/۶۵	۱/۹۶	۰/۰۰۰	-۱/۰۳	-۱/۳۵	-۰/۷۱۵	**ناپایدار**
	حضورپذیری اقشار مختلف اجتماعی و تعاملات اجتماعی	-۵/۱۱۷	۲/۲۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۳۳	-۱/۰۲	-۰/۴۴۰	**ناپایدار**
	امنیت	-۶/۸۸	۲/۲۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۳۳	-۰/۹۵۱	-۰/۵۱۵	**ناپایدار**
	محیط آشنا و خاطرانگیز	۳/۳۵	۳/۰۷	۰/۰۰۰	۰/۷۶۶	۱/۰۷	۰/۴۶۱	**پایدار**
ترکیبی		-۲/۰۸	۲/۶۰	۰/۰۴۶	-۰/۲۴۰	-۰/۶۷۴	-۰/۱۷۱	**ناپایدار**

برای آزمودن معناداری رابطه بین میزان میانگین فرهنگی-اجتماعی و میزان میانگین منظرشهری نیز از تکنیک آماری پیرسون استفاده شد، همان‌گونه که در نتایج جدول(۱۰) مشاهده می‌شود میزان میانگین بعد فرهنگی-اجتماعی مبلمان شهری (۲/۳۷) و میزان میانگین منظر پایدار (۲/۷۴) است. میزان ضریب پیرسون (r= 0.955) می‌باشد که مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش میزان میانگین مبلمان شهری، میزان میانگین منظر هم افزایش می‌یابد، با توجه به سطح معنی‌داری (Sig= 0.000) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این رابطه با ۹۹ درصد اطمینان تأیید می‌شود. درواقع با تحقق اهداف بعد فرهنگی- اجتماعی مبلمان شهری، اهداف منظر پایدار نیز محقق می‌شود.

جدول۱۰-رابطه‌ی بین میزان میانگین عملکردی-زیباشناختی مبلمان شهری و میزان میانگین منظر

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب پیرسون	سطح معنی‌داری
فرهنگی-اجتماعی مبلمان شهری	۲/۳۷	۰/۷۱۴	۰/۹۵۵**	۰/۰۰۰
منظر پایدار	۲/۷۴	۰/۶۰۳		

مؤلفه کالبدی

با توجه به جدول (۱۱) نتایج نشان داده است که از میان شاخص ها تنها شاخص هماهنگی با بافت سنتی و تاریخی با میانگین (۳/۴۴) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۵) در شرایط پایدار قرار دارد. و شاخص های هماهنگی با اقلیم با میانگین (۲/۹۱) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و مواد و مصالح مناسب و بادوام با میانگین (۲/۹۰) و سطح معنی‌داری (۰/۰۰۵) در شرایط تاحدی پایدار قرار دارند. و همچنین سایر شاخص ها و شاخص ترکیبی در شرایط ناپایدار قرا دارند.نتایج جداول فوق نشان داده است برای دستیابی به یک منظر مناسب و پایدار در محور چهارباغ توجه بیشتر به مولفه‌ی ذکر شده با ابعاد آنها ضروری است.

جدول۱۱-آزمون تی تک‌نمونه‌ای مولفه‌ی کالبدی

زیر معیار	گویه‌ها	Test Value = 3						ارزیابی شاخص
		مقدار تی	میانگین	سطح معنی-داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵		
						حدپایین	حدبالا	
مولفه‌ی کالبدی	بهره‌گیری از عناصر طبیعی	-۳/۷۶	۲/۴۶	۰/۰۰۱	-۰/۵۳۳	-۰/۸۲۳	-۰/۲۴۳	**ناپایدار**
	هماهنگی با بافت سنتی و تاریخی	۳/۰۶	۳/۴۴	۰/۰۰۵	۰/۴۳۳	۰/۷۲۲	۰/۱۴۴	**پایدار**
	هماهنگی با اقلیم	-۴/۰۱	۲/۹۱	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۶	-۰/۸۵۵	۰/۲۷۷	**تاحدی پایدار**

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

	مواد و مصالح مناسب و بادوام	-۳/۰۴	۲/۹۰	۰/۰۰۵	-۰/۵۰۰	-۰/۸۳۶	۰/۱۶۳	**تاحدی پایدار**
	سازگاری با اصول ارگونومی	-۴/۰۳	۲/۴۰	۰/۰۰۰	-۰/۶۰۰	-۰/۹۰۳	-۰/۲۹۶	**ناپایدار**
	تعداد و تراکم	-۴/۸۲	۲/۳۶	۰/۰۰۰	-۰/۷۰۰	-۰/۹۹۶	-۰/۴۰۳	**ناپایدار**
	مکان‌یابی	-۵۰/۴۳	۲/۳۰	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۶	-۰/۷۷۹	-۰/۳۵۳	**ناپایدار**
	ترکیبی	-۵/۵۱	۲/۶۸	۰/۰۰۰	-۰/۳۸۸	-۰/۵۲۷	-۰/۲۴۹	**ناپایدار**
ترکیبی کل		-۸/۹۵	۲/۵۲	۰/۰۰۰	-۰/۴۷۹	-۰/۵۸۴	-۰/۳۷۴	**ناپایدار**

با استفاده از تکنیک پیرسون به منظور آزمودن معناداری رابطه بین میزان میانگین کالبدی مبلمان‌شهری و منظرشهری، نتایج نشان داد که میزان میانگین بعد کالبدی مبلمان شهری (۲/۴۳) و میزان میانگین منظر پایدار (۲/۷۴) است. میزان ضریب پیرسون (r= 0.945) می‌باشد که مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش میزان میانگین مبلمان شهری، میزان میانگین منظر هم افزایش می‌یابد، با توجه به سطح معنی‌داری (Sig= 0.000) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این رابطه با ۹۹ درصد اطمینان تأیید می‌شود. درواقع با تحقق اهداف بعد کالبدی مبلمان شهری، اهداف منظر پایدار نیز محقق می‌شود.

جدول ۱۲- رابطه‌ی بین میزان میانگین کالبدی مبلمان شهری و میزان میانگین منظر شهری مناسب و

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب پیرسون	سطح معنی‌داری
کالبدی مبلمان شهری	۲/۳۷	۰/۷۱۴	۰/۹۴۵**	۰/۰۰۰
منظر پایدار	۲/۷۴	۰/۶۰۳		

یافته های حاصل از تحلیل‌ها و آزمون T و همبستگی پیرسون، حاکی از آنست که بین مؤلفه ها و شاخص های مبلمان شهری وارتقاء منظر شهری رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان با برطرف کردن نقاط ضعف و جلوگیری از تهدید مولفه‌هایی که در حالت ناپایدار یا تا حدی پایدار قرار دارند و تقویت و استفاده از مولفه‌هایی که پایدار هستند، به منظر شهری مناسب و مطلوب در این محور دست یافت.

چشم انداز آینده منظر شهری اصفهان

منظر شهری شهر اصفهان، متشکل از مؤلفه های کالبدی- عملکردی،زیباشناختی و معنایی- مکانی منظر است و از نحوه ترکیب محیط انسان ساخت با محیط طبیعی بر اساس فعالیت های انسانی حاصل می شود، که از طریق انطباق نیازهای ارگونومیک، شخصیتی،اجتماعی و فرهنگی مردم در یک شهر ویژه و بهره گیری از کلیه ی ابزارهای محیطی «فرم، عملکردو معنا »، می تواند تجربیات حسی، ادراکی و شناختی لذت بخش برای ساکنان شهر فراهم آورده و مجموع سطوح «حسی، فرمال و نمادین » در یک تجربه زیبایی شناختی با محوریت انسان و عابرپیاده، به لذت زیبایی شناختی ختم می شود. نهایتاً منظر شهری اصفهان به عنوان پدیده ای عینی-ذهنی، با ارتقای سرزندگی، افزایش تعامات اجتماعی و القای حس مکا ن در فضای ادغام شده پیاده،دوچرخه و سواره به عنوان فضای اشتراکی شهر پیاده مدار، دموکراتیک و زیست پذیر مطرح می شود. ساماندهی اغتشاشات بصری حاصل از اجرای پروژه مترو به خصوص در جداره های شهر به شیوه ای سنتی که تداعی شهر تاریخی – گردشگری است همچنین بازنده سازی و ارتقاء کیفی لبه های شهری از جمله مادی ها اصفهان را به لحاظ بصری زیبا و به مکانی به یاد ماندنی تبدیل کرده است.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتایج این پژوهش که حاصل مشاهدات و مطالعات میدانی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه با خبرگان و مردم شهر اصفهان است،نشان می دهد که ۹ / ۸۵ درصد پاسخ گویان تأثیر مولفه های عملکردی-زیبایی شناختی مبلمان شهری برمنظر شهری ، ۵ / ۷۴ درصد پاسخ گویان تأثیر مولفه های فرهنگی – اجتماعی مبلمان شهری برمنظر شهری و ۲/ ۶۳ درصد پاسخگویان تأثیر مولفه های کالبدی مبلمان شهری برمنظر شهری دخیل دانسته اند.فرضیه تأثیر مبلمان شهری بر منظر شهری مناسب و پایدارکه دراین پژوهش موردآزمون قرار گرفت و در تکمیل تحقیقات پیشین (حکمت نیا و همکاران ۱۴۰۰ ، تاجفر و همکاران ۱۳۹۹)به اثبات رسید. این بدین معناست که توسعه و مکان یابی مناسب مبلمان شهری ، زیباسازی و هویت بخشی فضاهای شهری را به دنبال دارد، توجه به تناسبات و یکپارچگی مبلمان از بعد زیبا شناختی، از ضروریات طراحی مبلمان شهری است مبلمان شهری جزء مهمی‌از ساختار یک شهر و قسم عمده ای از عناصر تشکیل دهنده ی منظر است و مانند دیگر عناصر تشکیل دهنده ی یک شهر بخشی از ارزش‌های زیبا شناختی و عناصر مرتبط با هویت آن محسوب می‌شود. بنابراین در زیبا سازی، هماهنگی، نظم و آسایش روانی افراد یک شهر یا یک خیابان نقش به سزایی دارد. در بررسی تأثیر مولفه های عملکردی- زیباشناختی مبلمان شهری نتایج به دست آمده ازاین پژوهش بیانگر وجود رابطه معنادار بین دو متغیراست که مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش میزان میانگین مبلمان شهری، میزان میانگین منظر هم افزایش می‌یابد، با توجه به سطح معنی‌داری (Sig= 0.000) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این رابطه با ۹۹ درصد اطمینان تأیید می‌شود. درواقع با تحقق اهداف بعد عملکردی- زیبا شناختی مبلمان شهری، اهداف منظر پایدار نیز محقق می‌شود. تنوع در مبلمان شهری در چند بعد صورت می‌گیرد. یکی از مهم ترین ابعاد آن، بعد "عملکردی" است که کارکرد مبلمان شهری را مشخص می‌نماید و برای پاسخ به نیازهای گوناگون در فضای شهری طراحی و تولید می‌شوند. طبق بررسی ها انجام گرفته در محور چهارباغ از بین مولفه های این بعد پاسخگویی به نیاز اقشار و گروه های مختلف،وحدت و یکپارچگی،دسترسی و همخوانی و رنگ سطح معناداری بیشتر و در حالت پایدارتری نسبت به بقیه قرار دارند.هم سویی نتایج این پژوهش نیز پژوهش های پیشین(لیتل وود۲۰۰۹،ریچمایاند و همکاران۲۰۱۹،شرفی و همکاران ۱۳۹۷) آشکار است.درمورد تاثیر مولفه های فرهنگی-اجتماعی مبلمان شهری بر منظر شهری نتایج مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با افزایش میزان میانگین مبلمان شهری، میزان میانگین منظر هم افزایش می‌یابد، با توجه به سطح معنی‌داری (Sig= 0.000) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، این رابطه با ۹۹ درصد اطمینان تأیید می‌شود. درواقع با تحقق اهداف بعد فرهنگی- اجتماعی مبلمان شهری، اهداف منظر پایدار نیز محقق می‌شود. پژوهش های پیشین (لاخر ۲۰۰۸؛هلن دالاس و میشل لیتل وود ۲۰۰۹؛ پراوان و همکاران ۲۰۱۹) تا حدی با نتایج پژوهش در برخی از مولفه های فرهنگی-اجتماعی مبلمان شهری همسو می باشد. در پژوهش حاضر از میان مولفه های فرهنگی-اجتماعی احساس دلبستگی با محیط آشنا و خاطره‌انگیز شرایط بهتری نسبت به سایر گویه‌ها دارند و هچنین گویه‌های، ارزش‌های فرهنگی-تاریخی و خاطره و تصویر ذهنی قوی در حد متوسط قرار دارند و بقیه گویه‌ها شرایط ضعیفی دارند. هویت مکانی از قبیل زمان، مکان، فرهنگ و مقیاس انسانی از نکات قابل توجه در طراحی، ساخت و مکان یابی مبلمان شهری به شمار می‌آیند. در رابطه با تاثیر مولفه های کالبدی مبلمان شهری بر منظر شهری نتایج به دست آمده مقدار همبستگی قوی بین دو متغیر را نشان می‌دهد؛ این ضریب مثبت و دارای جهت مستقیم می‌باشد، یعنی با

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

افـزایش میـزان میـانگین ارتقـاء مبلمـان شـهری، میـزان میـانگین منظـر هـم افـزایش می‌یابـد، بـا توجـه بـه سـطح معنی‌داری (Sig= 0.000) کـه کمتـر از ۰/۰۵ می‌باشـد، ایـن رابطـه بـا ۹۹ درصـد اطمینـان تأییـد می‌شـود. درواقـع بـا تحقـق ارتقـاء مبلمـان شـهری، اهـداف منظـر پایـدار نیـز محقـق می‌شـود. هماهنگی بـا بافـت سـنتی و تـاریخی از وضعیت خوبی برخوردار اسـت. گویـه‌هـای هماهنگی بـا اقلـیم و مـواد و مصـالح مناسـب و بـادوام در سـطح متوسـط قرار دارند و همچنین بقیه گویـه‌هـا در وضـعیت ضـعیفی قـرار دارنـد. بعـد مهـم دیگـر در ایـن مقولـه بعـد شـکلی یـا فرمی‌است این بدان معناست که هـر مبلمـانی در صـدد پاسـخگویی بـه نیـازی خـاص در فضـای شـهری و بـه شـکل و فرمی‌مطلوب اسـت. البتـه مـدل‌های گونـاگون و مصـالح و انـدازه‌های متفـاوت، توجـه بـه " دوره ی سـنی اسـتفاده کنندگان"(کودکـان تـا سـالخوردگان)، "اقلـیم مـورد نظـر" مـورد اسـتفاده بـودن بـرای معلـولین جسـمیو حرکتـی و مسائلی از این دسـت در طراحـی شـکل و فـرم مبلمـان شـهری بسـیار مهـم اسـت. توجـه بـه ملاحظـات تجسـمیو ظـاهری در طراحـی مبلمـان شـهری نظیـر انـدازه، رنـگ، فـرم و بافـت، زیبـایی و سـنخیت ویـژه ای را بـه فضـاهای شـهری می‌بخشـد. همسـویی نتـایج ایـن پـژوهش نیـز بـا پـژوهش هـای پیشین(شـفیعی ۱۳۹۷؛آزاد خـوانی و طهماسبی کیا ۱۳۹۵) در برخی از مولفه های کالبدی روشن است.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

پیشنهادات موضعی(پلان راهبردی)

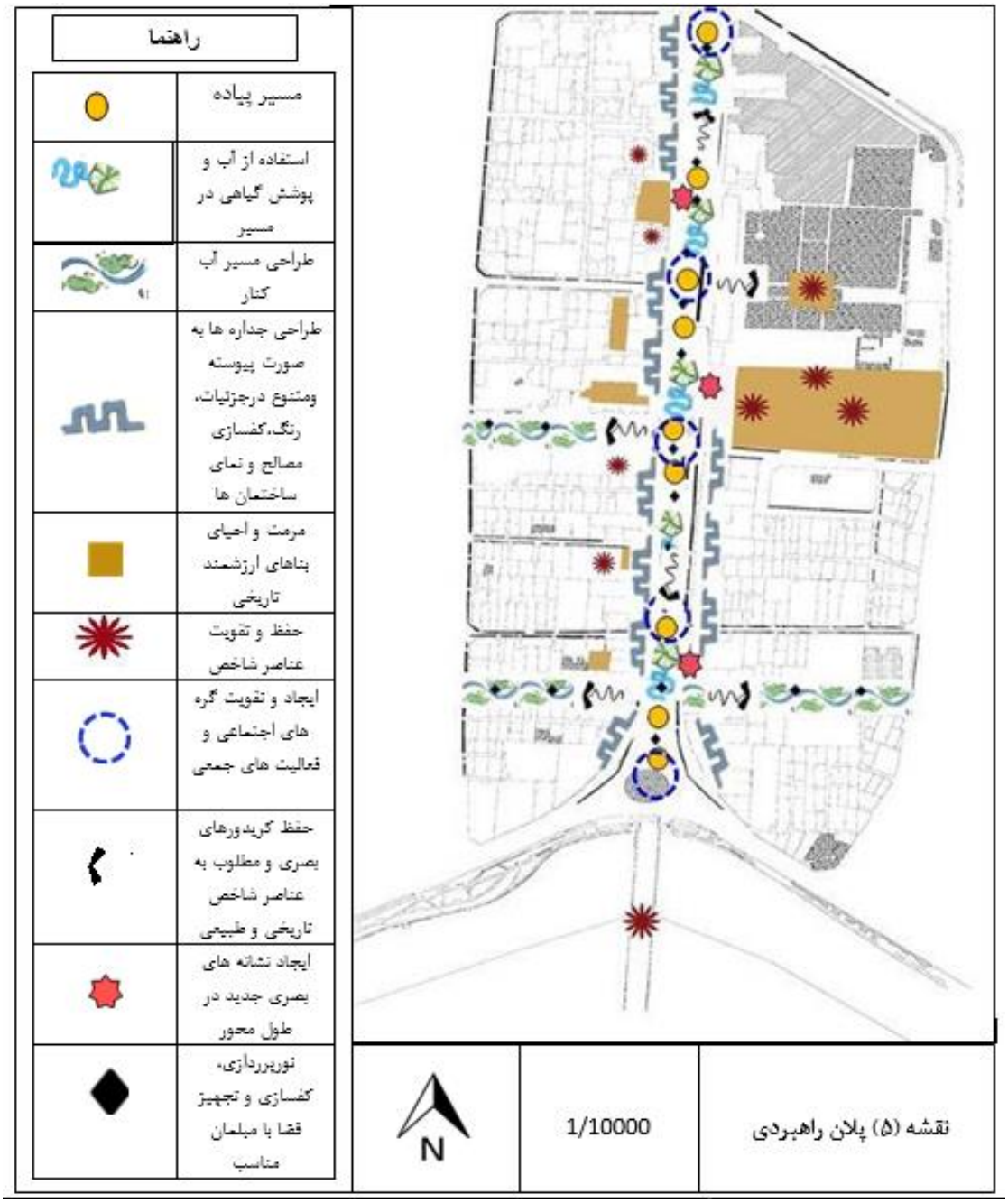

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

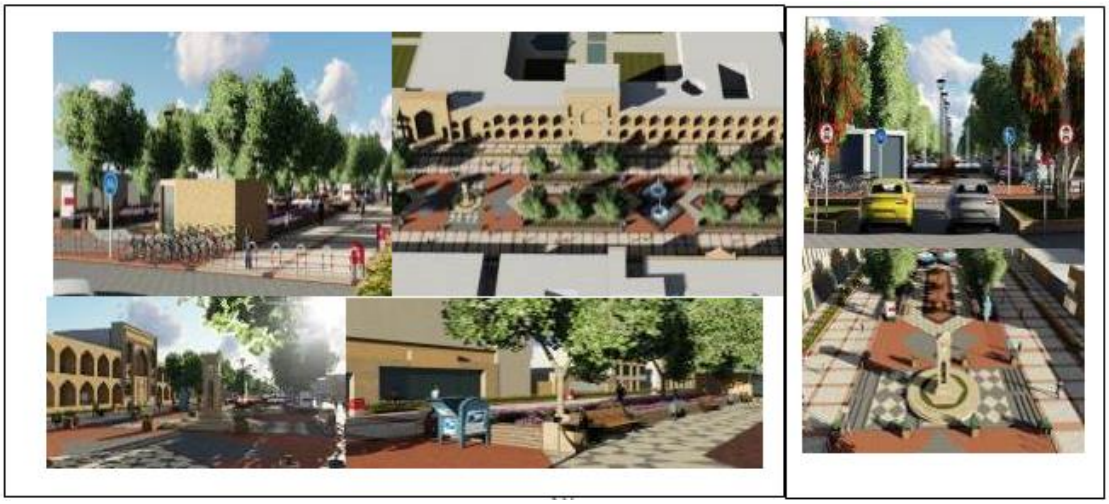

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

ارائه پیشنهادات موضوعی

جدول ۱۳- ارائه ی پیشنهادات به منظورارتقای منظر شهری با تأکید بر مبلمان شهری محور چهارباغ

	ابعاد	پیشنهادها
ارائه ی پیشنهادات به منظورارتقای منظر شهری با تأکید بر مبلمان شهری محور چهارباغ	مؤلفه عملکردی- زیباشناختی	• ایجاد وحدت و یکپارچگی در ساخت و سازهای جدید بافت به کمک مصالح، رنگ، فرم و .... • تقویت دیدها و کریدورهای اصلی دید از گذرهای بافت به خیابان چهارباغ • استفاده از مبلمان شهری مناسب (از جمله: نیمکت، آبنما، تندیس، مجسمه و ....) در طول خیابان چهارباغ • تمایز و شاخص کردن ورودی‌های اصلی حوزه جهت ارتقاء خوانایی • توجه به مقیاس انسانی در طراحی بدنه‌ها و مبلمان شهری محور • سکانس بندی محور چهارباغ با استفاده از ایجاد دید به نشانه‌های موجود و پیشنهادی، استفاده از رنگ‌ها و فرم‌های متناسب با با فت سنتی و تاریخی محور و کابری‌های متفاوت • احیای بدنه قدیمی‌خیابان چهارباغ و الگوبرداری از فرم‌ها و جزئیات آن در ساخت و سازهای جدید لبه ی خیابان • خاق فضای مطلوب و دلنشین با ایجاد سایه روشن‌های متناسب دید انسان و ایجاد جلوه‌های بصری • مکان یابی مبلمان با توجه به نرخ تردد و ازدحام • ایجاد هماهنگی و افزایش تناسبات بصری در خیابان با استفاده از مبلمان همخوان(رنگ، مصالح و ..) • - بهبود کیفیت سنگ فرش خیابان، توجه به جوی‌های دو طرف خیابان و بهداشت آن، ساخت پل‌ها و رمپ‌های مخصوص افراد پیاده جهت سهولت حرکت و افزایش ایمنی فضا • حذف کاربری‌های ناسازگار و بد منظر با هویت تاریخی خیابان • جلوگیری از پارک موتورسیکلت در محور میانی خیابان • تبدیل خیابان چهارباغ به محور تاریخی-گردشگری کاملاً پیاده، با برچیدن معابر سواره یا حداقل محدود کردن سواره به وسایل نقلیهٔ عمومی‌مانند منوریل، تراموا، اتوبوس. • ایجاد تنوع در کاربری‌های اراضی اطراف خیابان چهارباغ، با اولویت کاربری‌های فرهنگی، گردشگری و تفریحی. • حفظ، احیا و مرمّت تمامی‌ابنیه تاریخی اطراف محور چهارباغ و دادن کاربری‌های فرهنگی و گردشگری به آن‌ها در جهت احیای هویت تاریخی خیابان. • حفظ و احیای منظر و سیمای تاریخی جدارهٔ خیابان و بازسازی بخش‌های تخریب شده
	مؤلفه فرهنگی- اجتماعی	• ایجاد شبکه ای سلسله مراتبی از فضاهای همگانی و برقراری ارتباط بین آن‌ها از مقیاس کلان تا خرد • ایجاد فضای همگانی و گشایش فضایی در مقابل کاربری‌های خاص مانند کاخ هشت بهشت • ارتقاء کیفیت مبلمان شهری محور چهارباغ برای پاسخگویی به گروه‌های سنی و فعالیت‌های مختلف • ممانعت از ایجاد جداره صلب در فضاهای همگانی و افزایش نظارت اجتماعی • ایجاد مکان‌هایی مناسب جهت تشویق و انجام فعالیت‌های موسمی، آئینی و غیر رسمی‌در برخی از نقاط محور به عنوان یک مسیر کاملاً پیاده محور • محدود سازی و در بسیاری مواقع حذف وسایل شخصی و الویت دهی به عابر پیاده در محور • جلوگیری از ایجاد کنج‌های تاریک، نا امن و فضاهای رها شده • تقویت کاربری‌های فعال و حذف کاربری‌های ناسازگار با حضور مردم از لبه ی خیابان • افزایش سطح فضای سبز و استفاده از پوشش گیاهی مناسب جهت آسایش اقلیمی‌مناسب در مکان‌های حضور جمعی • ارتقاء خاطره انگیزی از طریق کف سازی، بدنه سازی، محوطه آرایی مطلوب، مبلمان خلاق و جذاب • طراحی و تقویت نشانه‌ها و افزایش نمادها و المان‌ها به منظور تقویت حس جهت یابی و افزایش خوانایی بافت • تعبیه آب نما در آفتاب جهت بهره بردن از ویژگی درخشندگی آب • حفظ و بهبود آسایش اقلیمی‌خیابان چهارباغ از طریق استفاده از مصالح مناسب در طراح مبلمان و حفاظت از پوشش گیاهی موجود و تقویت آن

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

		• افزایش ایمنی و امنیت فضا برای حضور گروه‌های اجتماعی مختلف به ویژه زنان با استفاده از تدابیری همچون نورپردازی مناسب، مبلمان شهری مطلوب و ... • کیفیت بخشی به رنگ و نورپردازی در خیابان چهارباغ برای افزایش سرزندگی.(چراغ‌ها و پایه‌های روشنایی بهتر است از نوع پر استحکام باشندو در فاصله ی بالا نصب شوند تا شعاع وسیع تری را روشن کنند.
ارائه ی پیشنهادات به منظورارتقای منظر شهری با تأکید بر مبلمان شهری	مؤلفه کالبدی	• الویت بخشی به نوسازی بناها و بناهای مخروبه و متروکه • استقرار کاربری‌های خدماتی با پشتیبانی ویژه از فعالیت‌های گردشگری • استقرار مبلمان متناسب با حرکت پیاده و جذب افراد جهت حضور و فعالیت در محور • الهام از عناصر هویتی معماری بومی‌در طراحی جزئیات فرم کالبدی و طرح‌های پیشنهادی • تقویت حس مکان و بهره گیری از مصالح بوم آورد و سازگار با اقلیم • به کار گیری مصالح با قابلیت فشرده شدن در کف سازی(مانند آجر، سنگ فشرده، ماسه سنگ و ...) • تعبیه عناصر شهری در سایه درختان جهت در امان ماندن از تابش آفتاب و بارش باران • کنترل نظام ارتفاعی با توجه به موقعیت تاریخی محدوده • ایجاد و تقویت نقش عناصر ساختار اصلی فضایی محدوده • کیفیت بخشی به محل تقاطع زاینده رود و ماد یها با محور چهارباغ و احیای شکل تاریخی و نحوه تقاطع آن‌ها • احیای جریان آب، نهرها، حوض‌های تاریخی خیابان چهارباغ از طریق مطالعهٔ مستندات تاریخی. • حفظ و نگهداری و کیفیت بخشی بیشتر فضای سبز و درختان چنار قدیمیو احیای سیمای تاریخی- طبیعی چهارباغ • کنترل فرم، نما و مصالح در ساخت و سازهای حاشیهٔ چهارباغ در راستای حفظ سیما و منظر تاریخی آن. • افزایش کیفیت علایم، مبلمان و المان‌های شهری.(پیشنهاد طراحی همسان برخی از مبلمان شهری در این محورمانند: پایه چراغ، پایه تابلوی راهنما، جزئیات نیمکت‌ها و گلدان‌ها؛ همچنین درست تر است که از تنوع سبک‌های کاربرد رنگ‌های ناهماهنگ و مصالح و مواد اولیه گوناگون پرهیز کرد. استفاده از مصالح، رنگ و بافت‌های قدیمی‌که با محیط هم نشینی داشته باشند بر انواع جدید ترجیح دارند.

منابع

آتشین بار،محمد (۱۳۸۸).تداوم هویت در منظر شهری.مجله باغ نظر، ش ۱۲، صص ۵۵-۴۵.

آزادخانی، پاکزاد و طهماسبی کیا، زهرا،۱۳۹۳،بررسی نقش و کیفیت مبلمان شهری بر رضایتمندی شهروندان (مطالعه موردی : منطقه۴شهرداری کرمانشاه)،دومین کنگره بین المللی سازه ، معماری و توسعه شهری،تبریز،،،

آگشته،سعید(۱۳۷۹).جدول،عنصرممتد شهرداری.مجله شهرداری،۲(۳)، صص ۸۲-۷۹.

بحرینی، سید حسین(۱۳۸۸).تحلیل مبانی نظری طراحی شهری معاصر.تهران: انتشارات دانشگاه تهران،تهران.

بکری زاده، حکیم و عبدالحسینی،امیر و الماسی امیر(۱۳۸۹).تحلیل فضای مبلمان شهری محدوده مرکزی شهر ایلام.فصلنامه فرهنگی پژوهشی، ش ۲۹ و ۲۸، صص ۶۲-۳۷.

پاکزاد، جهانشاه(۱۳۸۶).راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران، وزارت مسکن و شهرسازی،انتشارات شهید بهشتی.

تاجفر، ناصر و نگهدارپنیرانی، لیلا و احمدی، هادی،(۱۳۹۹)،بررسی عملکرد مبلمان شهری در فضاهای شهری،هفتمین کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری و ششمین نمایشگاه تخصصی انبوه سازان مسکن و ساختمان استان تهران،تهران.

حبیب،فرح(۱۳۸۵).کندوکاوی در معنای شکل شهر،فصلنامه هنرهای زیبا،(۲۵)،۱۴-۵.

دالاس، هلن، میشل لیتل وود(۱۳۸۷)، محوطه سازی، مترجم: ثمر ترابی کرمانشاه، تهران،تهران، انتشارات یزدا

زنگی آبادی،علی،نازنین تبریزی (۱۳۸۴)،طراحی و برنامه ریزی مبلمان شهری، مشهد، انتشارات شریعه توس.

سعید نیا، احمد(۱۳۸۳). طراحی فضاها و مبلمان شهری، انتشارات سازمان شهرداری‌های کشور، جلد دوازدهم

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

شجاعی وند بهمن، روستایی شهریور.(۱۳۹۹)، مفهوم فضا و تحدید آن در مطالعات منظر شهری تصویرپذیر: از ماهیّت و هستی‌شناسی تا کاربست آن. فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده.; ۱ (۴) :۲۳-۴۰

شرفی، فاطمه و نژادحسین، سیدمحمد و چاوشی، سیدامیر و نجفی، حسین(،۱۳۹۸)،جایگاه و نقش مبلمان شهری در هویت بخشی به سیما،منظر شهری و نیاز شهروندان،ششمین کنفرانس ملی پژوهشهای کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری و پنجمین نمایشگاه تخصصی انبوه سازان مسکن و ساختمان استان تهران،تهران.

شفیعی سرارودی، محمد(،۱۳۹۷)،راهنمای طراحی مبلمان شهری در جهت توسعه پایدار گردشگری نمونه موردی: محله جلفای اصفهان ،هشتمین کنفرانس بین المللی توسعه پایدار،عمران و بازآفرینی شهری،قم.

فیضی، محسن و اسد پور، علی (۱۳۹۳).فرآ یند بازآفرینی منظر میادین شهر تهران با هدف ارتقای تعاملات اجتماعی شهروندان.فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات شهری، ش ۷، صص۱۴-۳.

کالن، گوردون(۱۳۸۷).گزیده منظر شهری، ترجمه منوچهر طبیبیان، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.

کلانتری حسین،انصافیان پیام، و فتح اللهی تهمینه،(۱۳۹۰). مبلمان شهری: نگرشی نو بر تجهیز فضاهای شهری توسط مبلمان شهری.انتشارات مرکز مطالعات شهری و روستایی سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور.۱۹۰ص.

کلانتری، حسین،هانیه اخوت(۱۳۹۴)، برنامه ریزی منظر شهری،تهران، چاپ دوم، انتشارات جهاد دانشگاهی پژوهشکده فرهنگ، هنر، معماری. ۳۹۱ص

گلکار،کورش،(۱۳۸۵).« مفهوم منظر شهری».مجله آبادی، ش ۵۳، صص ۴۷-۴۱.

لاخر هرمان، (۱۳۸۸)، اصول برنامه ریزی و طراحی تردد پیاده و دوچرخه مترجم: فریدون قریب، دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ محل نشر تهران

مرتضایی سید رضا،(۱۳۸۱). رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری، انتشارات وزارت کشور، مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری. ۱۹۶ ص.

مرتضایی، سید رضا (۱۳۸۹). طراحی مبلمان برای خیابان، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۱۷.صص ۵۴-۴۸.

مرتضایی، سیدرضاو بهشتی، سیدحامدو دامی‌رو، آذین السادات و کامیاب، جمال (۱۳۹۳). تاریخچه مبلمان شهری.انتشارات: هنر معماری قرن،۶۱ص.

موره، زان پیر(۱۳۷۳).فضاهای شهری،طراحی، اجرا، مدیریت. ترجمه حسین رضایی،اداره کل روابط عمومی و بین المللی شهرداری تهران، تهران.

مهتدی، علیرضا و شهبازی، مه تیام،(۱۳۹۶) ،تاثیر مبلمان شهری بر منظر شهری،اولین کنفرانس بین المللی منظر راه های شهری و برون شهری با رویکرد بومی سازی،تهران.

مهدی خانی، حسن،(۱۳۹۹)،نقش مبلمان در زیبایی و سیمای بصری شهری در راستای توسعه پایدار،هفتمین کنفرانس ملی پژوهش های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری و ششمین نمایشگـاه تخصصی انبوه سازان مسکن و ساختمان استان تهران،تهران.

نقی زاده، محمد (۱۳۹۵).تحلیل و طراحی فضای شهری(مبانی، تعاریف، معیارها، شیوه‌ها).چاپ سوم. انتشارات :سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.۴۱۴ص.

نگارستان،فرزین و تیموری، محمد و آتشین بار، محمد(۱۳۸۹).«تئوری منظر.رویکردی بر تداوم هویت در روند نوسازی شهری». مجله باغ نظر، ش ۱۴، صص ۶۸-۵۹.

Cullen G ,(2008) Selected Urban Landscape, Translated by Manouchehr Tabibian, Tehran University Press, Tehran.

Gavrilidis, A. A., Ciocănea, C. M., Niță, M. R., Onose, D. A., & Năstase, I. I. (2016). Urban landscape quality index–planning tool for evaluating urban landscapes and improving the quality of life Procedia Environmental Sciences, 32, 155-167.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]

Lynch K, Hack, G. Site Planning; MIT, Cambridge, Mass, (1997).

Marta Jiménez Lamsfus; Marina Puyuelo Cazorla; Lola Merino Sanjuán. (2014). *Urban furniture for Smartcity* Journal of IEEE: 765-803.

Specter ,D ,(1974). URBAN Spase New York graphic socity. New York.

Prvanov S, ,(2020)Geometry, Ergonomic, Digital Design and Production of Furniture for Public Spaces Research Studies of Street Furniture Design in Urban Areas: the American university of Kurdistan.

Swaffield,S.,(2009). Landscape As A Way Of Knowing The World. In: HARVEY, S., FIELDHOUSE, KEN, HOPKINS, JOHN (Ed.) The Cultured Landscape; Designing The Environment In The 21st Century. Routledge.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-24]